

Pesti Központi Kerületi Bíróság
13.B.V.10.083/2014/68.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám:	III	64-0/2576
Érkezett:	2016 JAN 14. 1	
Példány:	7	Közelítőroda:
Melléklet:	Dok. [redacted] [redacted]	

A lopás büntette és más bűncselekmények miatt [redacted] és társai vádlottakkal szemben folyamatban lévő büntetőeljárásban a bíróság 2015. december hó 17. napján meghozta a következő

V é g z é s t :

A bíróság, a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 13.B.V.10.083/2014. szám alatt folyamatban lévő büntetőeljárást, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CL. tv 25.§ - a, - utalással az Alaptörvény 24. cikk (2) b) pontjára - alapján, a Be. 261.§ (1) bekezdés b) pontjára figyelemmel,

f e l f ü g g e s z t i ,

s egyben indítványozza, hogy az Alkotmánybíróság a Büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. tv. (Be.) alábbi kiemelt rendelkezései közül,

1. (Be.) 46. § b) „A büntetőeljárásban a védő részvétele kötelező, ha b) a terheltet fogva tartják”
2. (Be.) 373. § II. d) pont „(...) Hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha, d) a tárgyalást olyan személy távollétében tartották meg akinek a részvétele a törvény értelmében kötelező.”
3. (Be.) 184. § (2) „Ha a gyanúsítottat az ügyész vagy a nyomozó hatóság kihallgatja, a védője a kihallgatáson jelen lehet.”

utóbbi, Be. 184. § (2) bekezdése **„jelen lehet”** megfogalmazását, annak alaptörvény-ellenessége okán **s e m m i s í t s e m e g.**

mivel a rendelkezés az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (3) bekezdés, továbbá a XV. cikk. (1) és (2) bekezdésébe foglalt általános jogegyenlőségi szabályba ütközik, mivel lehetőséget teremt arra, hogy a kötelező védelem eseteiben a gyanúsított a nyomozás során védő jelenléte nélkül is kihallgatható legyen.

A végzéssel szemben fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s :

A hivatkozott ügyben a Budapest V. és XV. Kerületi Ügyészség B.6257/2013/2.-I. szám alatt, 2014. január hó 18. napján emelt vádat a vádlottakkal szemben, őket a 2012. évi C. tv. 370. § (1) (2) bek. bb) bc) alapján az (5) bekezdés b) pont szerinti nagyobb értékre, folytatólagosan, üzletszerűen dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás bűntette bűncselekmény elkövetésével vádolva meg.

Az ügyben a bíróság a büntetőeljárást lefolytatta, az eljárás bizonyítás szempontjából meghatározó jelentőségű kulcsmomentuma, hogy a vádlott-társakra egyedülként a nyomozás során 2011. november hó 02. napján 23 óra 29 perckor [REDACTED] II. r. vádlott oly módon tett terhelő vallomást, hogy fogvatartásban volt, védő azonban nem volt jelen, a védő szabályszerű értesítése nem történt meg.

A bíróság megállapította, hogy a Be. 184. § (2) bekezdés jelenlegi rendelkezése, valamint az annak mentén kialakult hatályos gyakorlat, miszerint elegendő a pusztán lehetősége annak, hogy a védő a nyomozás során a gyanúsított kihallgatásán részt vegyen, alaptörvény-ellenesnek tekinthető, az elemzett Alaptörvénybeli rendelkezésekbe, illetve az Emberi Jogok Európai Egyezményébe (6. cikk. 3.b) pont) továbbá a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmányába (14.cikk. 3.b) pont) ütközik, azokkal össze nem egeztethető.

*

Az alaptörvény-ellenesség abban ölt testet, hogy a hatályos rendelkezés a védelemhez való jogot relativizálja, és összemossa a fegyveregyenlőség és a terhelt védelemhez való jogának alkotmányos elveit.

A védelemhez való jog az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljárás elvéből (ld: 6/1998. (III.01.) AB hat.) valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (3) bekezdésben nevesített védelemhez való jogon alapul /ld. 25/1991. (V.18.) Ab hat., 166/2011. (XII. 20.) AB hat.), 20/2005. (V.26.) AB hat./ a hivatkozott rendelkezés ebbe, valamint az Alaptörvény XV. cikk. (1) és (2) bekezdésébe foglalt általános jogegyenlőségi szabályba ütközik, miszerint a jogalkotó diszkriminatív különbséget tesz a védelemhez való jog védő kötelező jelenlétét (és kizárólag a jelenlétét) illetően a nyomozati szak és a tárgyalási szak között.

A védelemhez való jog több dimenzióban jelenik meg, s ennek egyik oldala a fegyveregyenlőség elve, azaz, hogy a védő az ügyéssel azonos

jogokat gyakorolhat az eljárásban. Ezen jog relatív, korlátozható, a nyomozati és a tárgyalási szakban egymástól elkülönül. Míg a tárgyalási szakban annak teljessége érvényesül, addig a nyomozás során ezen elv, a bűncselekmény időszerű felderítéséhez fűződő szükségszerű államhatalmi érdek okán csak részlegesen, korlátozottan érvényesül.

Ettől azonban alapvetően elhatárolandó a védelemhez való jog azon szegmense, ami a terhelt abszolút és nem korlátozható, kogens, tiszteletben tartandó jogát jelenti, nevezetesen azt, hogy kihallgatásakor(!), - illetve a részvételével zajló valamennyi(!) azaz a nyomozati eljárási cselekményeknél is, - ha a védelem kötelező, akkor mellette védő mindenképpen jelen kellene, hogy legyen.

A nyomozati szakban a gyanúsított szükségképpen súlyosan kiszolgáltatott, sokkal inkább, mint a tárgyalási szakban, ahol rendelkezésére áll a teljes bizonyítási anyag, a jogalkotó mégis kizárólag a tárgyalási szakban való kötelező védői részvételt szankcionálja a büntetőeljárásjogi érvénytelenség jogkövetkezményével, azaz, hogy az ennek megsértésével megszerzett bizonyíték a Be. 78. § (4) bekezdése alapján bizonyítékként nem használható, az eljárási cselekményt meg kell ismételni, illetve adott esetben a felelősséget megállapító határozat hatályon kívül helyezésére kerül sor.

Súlyosan diszkriminatív minősül és alaptörvényellenes a jelenlegi szabályozás, amely a védelem jelenléti (és nem pedig az eljárási szabad „rendelkezési”) jogát illetően különbséget tesz a nyomozati és a tárgyalási szak között.

A büntetőeljárásban a meghatározó bizonyítás alapvetően a nyomozati szakban zajlik, a védelemhez való jog azon aspektusának, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő gyanúsított mellett ténylegesen védő álljon (ha már a tárgyalási szakra a jogalkotó a fogvatartott terhelt döntésétől függetlenül(!) jogai védelme érdekében védő részvételét/jelenlétet kötelezővé teszi) akkor sokkal inkább a nyomozati szakban is ugyanígy kellene eljárnia.

Semmilyen ésszerű igazolható érvet nem lehet felhívni azzal kapcsolatban, hogy mi zárná ki, hogy a terhelt mellett – akár kérdészi jog nélkül is – pusztán a gyanúsított számára biztonságot adó jelenléttel, ténylegesen, a tárgyalási szaknak megfelelő esetekben kötelező jelleggel jelen legyen a védő, és csak azokban az esetekben, ahol a tárgyalási szakban ez egyébként is kötelező.

Épp a fegyveregyenlőség nyomozati szakban jogszerűen megjelenő csökevényes mivoltjának komplementere indokolja fokozottan azt, hogy ha már a terhelt ezen joga teljessége – a fenti állami hatalom bűncselekmény felderítési érdeke okán – nincs meg, akkor az ő védelmét szolgáló VÉDŐI KÖTELEZŐ JELENLÉT, méghozzá a diszkriminációmentes azonos elbírálás elvéből is kiindulva, azonos módon a büntetőeljárás minden szakaszában (nyomozati/tárgyalási szakban) egységesen érvényesüljön.

Következésképpen kijelenthető, hogy a védelemhez való jog védői kötelező jelenlétet illető aspektusa abszolút védelem alatt kell, hogy álljon, s a védelemhez való jog ezen szűkebb keresztmetszete korlátozás alá semmilyen körülmények között nem kerülhet.

Annál is inkább igaz ez, hogy a védelemhez való jogból a terhelt hallgatása is következik, azaz, akár jelen van védő, akár nincs, a terhelt attól függetlenül megtagadhatja a vallomástételt. Következésképpen a védő jelenléte önmagában sem az eljárás időszerűségét /ld. 20/2005. (V.26.) AB hat./, sem a cselekmény nyomozati felderítését nem szolgálja, azt nem érinti, ezeket érvként felhozni a kötelező védői jelenléttel szemben abszurd és nonszensz.

Összefoglalva, a védelemhez való jog kötelező jelenléti dimenziója abszolút és korlátozhatatlan, ezzel szemben semmilyen igazolható érv nem hozható fel. Hiszen míg a védelemhez való jog fegyveregyenlőséget érintő oldala ésszerű és logikus módon korlátozás alá eshet (pl. a védő ne ismerje az egyéb nyomozati bizonyítékokat, ne tekinthessen be azokba korlátlanul, stb.), addig az eljárási cselekményeknél való védői jelenlét eseteiben (pl. a fogvatartott gyanúsítottkénti kihallgatásánál) ilyen ésszerű indok a korlátozás mellett nem hozható fel. Mindebből következik, a védő puszta jelenléte a hivatkozott esetekben nem csak, hogy kívánatos, de jogállami követelmény, a büntetőeljárás egészének garanciális eleme.

Továbbmenve, a kötelező védői jelenlét a meghatározott esetekben nem csak legitimitást és hitelt ad a nyomozati kihallgatásnak, az így beszerzett bizonyítéknak, hanem ez a garancia egyszersmind a fair eljárás befolyásmentes tisztaságát is szavatolja. Példának okáért a kötelező védői jelenlét mellett kizárható az a hivatkozás, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogvatartott a hatóság nyomására tett volna (pl. az ésszerűen felmerülő szabadulás reményében) ilyen vagy olyan tartalmú, beismerő, terhelő stb. nyilatkozatot.

Jogállamban kevésbé védhető, és a középkort idéző érvnek tűnik a nyomozóhatóság azon feltételezett félelme, hogy egy védő gyanúsított

kihallgatásnál való pusztán jelenléte, anélkül, hogy bármifajta rálátása lehetne az eljárás egyéb bizonyítékaira, hisz az egyéb iratokba, bizonyítékokba bele sem tekinthet, hogy ő bármifajta gátját jelentheti a nyomozásnak, mágikus módon összekuszálhatja az eljárást.

Fentiekkel szemben kijelenthető, hogy a modern jogállami felfogásban a kötelező védői jelenlét a nyomozhatóság jogszerű és tisztességes eljárásának biztosítója, annak garanciájaként értelmezhető, ahogyan arra mind az Emberi Jogok Európai Bírósága / Imbriosca c Svájc 13972/88; Margus c. Horvátország, 4455/10./ mind az USA Legfelsőbb Bírósága /White v. Maryland 373 U.S.59. (1963), Hamilton v. Alabama 368 U.S.52. (1964) több eseti döntésében is rámutatott.

Kiemelendő továbbá, hogy az Alaptörvény XV. cikk. (1) és (2) bekezdésébe foglalt általános jogegyenlőségi szabály az egész jogrendet áthatja, kötelezettséget teremt a közhatalmat gyakorlók számára, alkotmányos parancsként, hogy valamennyi személyt egyenlő méltóságúként kezeljenek, egyéni szempontjaikat egyenlő mércével és méltányossággal vegyék figyelembe /ld. 8/2015. (IV. 17.) AB hat./. Mindez azt jelenti, hogy kiemelteken túl is külön kell vizsgálni a védelemhez való jog belső részjogosítványai közül a kiemelkedő szerepet betöltő, abszolút és diszkriminációmentesen korlátozás alá nem vonható védői kötelező jelenlétet. Ebből a szempontból pedig a kötelező védelem oldaláról a nyomozati szak és a tárgyalási szak között semmifajta különbség nem tehető.

A nyomozati szak fogvatartott gyanúsítottja (terhelt 1) és a tárgyalási szak fogvatartott vádlottja (terhelt 2) két jól körülhatárolható homogén csoport, a csoportképző elemek az eljárásbeli kiszolgáltatottság, az eljárási bizonyítékok ismeretének hiánya szempontjából a „terhelt 1” csoport sokkal védendőbbnek, sokkal inkább garanciáktól övezendőbbnek tekintendő.

Jelen esetben a jogalkotó nyomozati szakot illető, kötelező védői jelenlétet pusztán lehetőségnek tekintő és megkülönböztető, diszkriminatív megoldása önkényes, ugyanis semmilyen ésszerű alaptörvénybeli érveléssel nem támasztható alá, hogy miért volna szükséges a törvény szóhasználatával élve: a büntetőeljárásbeli kötelező védelem esetén (Be. 46. §) ezt akképpen értelmezni, hogy ez a kógens, alaptörvény által védett kötelezettség a nyomozati szakban diszpozitív, kiüresített és értelmetlen lehetőséggé silányuljon.

Ráadásul, ahogyan az korábban kifejtésre került, a kötelező védelem „lehetőségként” alkalmazása a nyomozati szakban semmilyen legitim

célnak nem rendelhető alá, s kiváltképp nem alkalmas arra a célra, miszerint hatékony felderítés a nyomozati szakban a gyanúsított védői jelenlét nélkül történő kihallgatásával eredményesebben elérhető lenne. Nincs olyan érv, amely ezt bármely módon igazolhatná, alátámaszthatná, vagy csak a legcsekélyebb mértékben is, de erősíthetné.

Utóbbi elfogadása esetén a védelemhez való jog ténylegesen kiüresedne, alapvető tartalmát veszítené el, s így tartalom nélkülivé válva egyszersmind a nyomozó hatóság gyengességét vetné föl, mely szerint egy védő pusztá jelenléte megbéníthatja a nyomozást.

Az Alkotmánybíróság a hivatkozott jogszabályi fordulat megsemmisítése útján a kötelező védelem Be. 46. § szerinti egyetlen helyes, alkotmányos értelmezésével, a jelenlegi jogellenes állapotot szüntetheti meg, erősítve a hazai jogállam tisztességes büntetőeljárásban is megnyilvánuló hitelét.

Budapest, 2015. december hó 17. napján

Dr. Biczó László
bíró, tanács elnöke

Ráfi Rózsa Ágnes
ülnök, tanács tagja

Németh Gábor József
ülnök, tanács tagja

A kiadmány hitelül:

